

Obsah

Poděkování a ediční poznámka	10
Předmluva	13
Co se dělá mluvením o šetření?	13
Kapitola 1.	
Úvod	16
Šetřit se sice nevyplácí, ale s námi zaručeně ušetříte	16
Šetření je nepřijemné, ale můžete si svou chudobu užívat	18
Šetřit by neměli lidé, ale věci nebo systémy	20
Šetřím, abych mohl investovat, nebo investuji, abych ušetřil?	22
Zdroje diskurzní nejasnosti šetření – první argument knihy	25
Performativnost diskurzu – druhý argument knihy	27
Kapitola 2.	
Slova o šetření	33
Jak vybrat slova vztahující se k něčemu, čeho nemáme přesnou definici	33
Slovníkové definice slov o šetření – umožňují nám porozumět významu, když se tolik překrývají?	34
Etymologická exkurze: původ a proměny (významů) slov o šetření	39
Šetřit	40
Spořit	41
Hospodárnost	43
Historické proměny kontextů užití slov o šetření v parlamentních projevech	45
Šetřit, ušetřit a našetřit	46
Spořit, naspořit a uspořit	47
Úspora	48
Hospodárný, hospodárně, hospodárnost	49
Kontexty užití slov o šetření v současné češtině	51
Závěr – rozmanitá slovní rodina šetrnosti	53

Kapitola 3.

Šetrnost v diskurzu společenských věd	57
Šetrnost jako vysvětlení vzestupu středních tříd	63
Šetrnost jako komplexní vysvětlení měšťanské identity	68
Jednoduchá šetrnost jako příčina špatné hospodářské politiky	75
Ekologická šetrnost – nová verze měšťanské morálky?	80
Antikonzumerismus a šetření	84
a. Antikonzumeristické šetření jako reakce na pokles příjmu	86
b. Odkládání spotřeby na později	87
c. Výběrová a „zelená“ spotřeba	90
d. Snaha vyhnout se prázdnotě konzumního života	94
e. Odpor vůči plýtvání	96
Šetrnost vysvětlovaná jako komplexní jev	99
Závěr – o co v odborném psaní o šetrnosti jde?	102

Kapitola 4.

Diskurz šetrnosti v české společnosti v retrospektivě	105
Šetření do roku 1948	107
Budovatelské šetření (1948–1968) – šetření jako produktivní jednání	120
Restriktivní šetření – 70. a 80. léta 20. století	124
Zkrocení peněz v socialistickém hospodářství	128
Rozumný spotřebitel ve dvojím pohledu	131
Budování kapitalismu (1990–2000) – šetření versus investování	134
Konec šetření (2013–) – ekonomika tažená poptávkou?	142
Závěr – komplexní časovost diskurzu šetrnosti	146

Kapitola 5.

Šetrnost v rodinných a veřejných diskurzech	149
Jak mluvíme o ekonomice a šetření doma – rodinné debaty	150
Výzkum rodinných debat o šetření	152
Tři způsoby diskurzí domestikace finančních produktů	153
Narativizace	153
Přivlastnění	156
Afektivace	161
Morálka rodinné ekonomiky v rodinných debatách	163
Šetření ve veřejném diskurzu – mediální debaty	174
Centrální bankovnictví a měnová politika ČNB	177
Rodící se mediální kontroverze	178
Jádro dialogické sítě – tradiční média	183
Periferie dialogické sítě – mediální prozumentí	186

Komunikační strategie ČNB jako klíčového hráče mediální kontroverze	190
Koroze oficiálního výkladu	196
Udržovaná kontroverznost	199
Závěr – různost režimů vypovídání v rodině a médiích	201
Kapitola 6.	
Pojem šetření jako součást vládnutí	204
Příručky domácího hospodaření – od ukáznění k zodpovědnění	206
Ukáznění socialistických domácností – domácnost jako ekonomická jednotka státu	207
Zodpovědnění spotřebitelů v postsocialistickém kapitalismu	214
Jak rozumíme diskurzu spotřebitelské odpovědnosti?	219
Odpovědnost jako pozůstatek (pre)socialistického ukáznování	225
Odpovědnost chápaná jako snaha nebyť přechytračen institucemi	228
„To se úplně nedá“ — ekonomická odpovědnost jako priorita	232
Příběhy pořizování vlastnického bydlení: (na)šetřit si, nebo využít hypotéku?	235
Hypoteční dluh jako dluh užitečný, nebo nutný	237
Hypoteční dluh jako výhodný dluh – role úrokové sazby a finančních poradců	241
Finanční sebedisciplinace a uměřenost	244
Závěr – zajištění a soběstačnost versus riziko a nedůvěra	249
Kapitola 7.	
Závěr – myšlení, řeči, činy a zmatek v diskurzu šetrnosti	252
Koncept slabé a silné řeči	252
Co je to diskurzivní zmatek?	257
Jak je to s šetřením: „Kdo šetří, má za tři a kdo spoří, pojede k moři“	261
Příloha:	
Poznámky k použitým datům a analytickým postupům	264
Summary	288
Seznam použité literatury	293
O autorech	305
Rejstřík jmenný	306
Rejstřík věcný	308